

۲۱۰۰۷۲۹

شناخت کلیسای ارتدکس

عاس رسولزاده

زید ظفر

حسین روحانی

تهران

۱۳۹۸

سرشناسه: رسول زاده، عباس، ۱۳۴۰.

عنوان و نام پدیدآور: شناخت کلیسای ارتدکس / عباس رسول زاده؛ زیر نظر حسین توفیقی. مشخصات نشر: تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی؛ قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: یازده، ۲۶۷ ص.

فروست: «سمت»؛ ۲۳۲۷. الهیات (ادیان و عرفان)؛ ۳۵؛ مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۴۸۶.

شابک: ۷-۱۹۹۸-۲-۶۰۰-۹۷۸-۳۱۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: پشت جلد به انگلیسی: Abbas Rasulzadeh. An Introduction to the Orthodox Church.

آدا داشت: کتابنامه.

اشته: نمایه.

موضوع: کلیسای شرقی ارتدکس — تاریخ، Orthodox Eastern Church -- History.

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی.

The Organization for Researching and Composing University Textbooks, the Humanities (SAMT), Institute for Research and Development in the Humanities.

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشی امام خمینی (ره).

رده بندی کنگره: ۳۹۸ BX ۳۱

رده بندی دیویی: ۲۸۰/۹۴۰-۰۹۰۲۴

شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۱۱۱۹

شناخت کلیسای ارتدکس

عباس رسول زاده

زیر نظر حسین توفیقی

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی و مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۸

تعداد: ۳۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: سمت

چاپ و صحافی: چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور

قیمت: ۳۱۰۰۰ ریال. در این نوبت چاپ، قیمت مذکور ثابت است و فروشندگان و عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

توضیح تصویر روی جلد: این نماد از دو حرف آغازین واژه یونانی «خریستوس» به معنای «مسیح» به علاوه دو حرف «آلفا و امیگا» به معنای ابتدا و انتها ساخته شده است.

هر شخص حقیقی یا حقوقی که تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه ناشران، نشر یا پخش یا عرضه یا تکثیر یا تجدید چاپ نماید، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

تهران، روبه روی دانشگاه تهران، حد فاصل خیابان‌های فخر رازی و دانشگاه، مجتمع تجاری - اداری پارسا، واحدهای ۲۰۱ و ۷ و ۸، تلفن: ۶۶۴۰۸۱۲۰ - ۶۶۴۰۸۱۴۵ - ۶۶۴۱۷۸۵۷ (فروشگاه)، نمابر: ۶۶۴۰۵۶۷۸. مراکز پخش: www.samt.ac.ir info@samt.ac.ir
قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸، صندوق پستی: ۳۷۱۸۵-۶۵۵، تلفن و نمابر: ۰۲۵-۳۷۷۴۲۳۲۶، Publication@qabas.net
فروشگاه تهران: ۶۶۴۶۶۱۲۶.

فهرست مطالب

مقدمه

درس اول: روم: امپراتوری و مسیحیت

بنیان‌گذاری روم

جمهوری روم

امپراتوری روم

دین در امپراتوری روم

فرهنگ یونانی

ظهور مسیحیت

قسطنطنیه، رم جدید

تمدن بیزانس

خلاصه درس

پرسش

درس دوم: انشعاب در کلیسا

سه کلیسای بزرگ

کلیسای شرقی

انشعاب در کلیسای شرقی

نسطوریان

ملکاییان

يعقوبیان

قدرت کلیسا

خلاصه درس

پرسش

درس سوم: شوراها و کلیسای

انواع شورا

شوراها و جهانی و کلیسای ارتدکس

۱. شورای اول نیقیه (۳۲۵م)

۲. شورای اول قسطنطنیه (۳۸۱م)

۴۰	۳. شورای افسس (۴۳۱م)
۴۲	۴. شورای کالسدون (خلقیدون) (۴۵۱م)
۴۳	۵. شورای دوم قسطنطنیه (۵۵۳م)
۴۴	۶. شورای سوم قسطنطنیه (۶۸۰-۶۸۱م)
۴۴	۷. شورای دوم نیقیه (۷۸۷م)
۴۶	شوراهاى ناحیه‌ای
۴۶	شورای گانگرا (۳۴۰م)
۴۷	شورای قسطنطنیه (۸۶۱م)
۴۷	شورای قسطنطنیه (۸۶۷م)
۴۷	خلاصه درس
۴۹	پیش
۵۱	درس چهارم: پدران کلیسا
۵۲	عصر پدران کلیسا
۵۲	ویژگی‌های پدران کلیسا
۵۴	آتاناسیوس
۵۶	باسیل کبیر
۵۷	گریگوری نازیانزی
۵۷	یوحناى زرین دهن
۵۸	گریگوری نیصى
۵۹	یوحناى دمشقى
۶۱	گریگوری پالاماس
۶۳	خلاصه درس
۶۵	پرسش
۶۶	درس پنجم: سازمان کلیسای ارتدکس (۱)
۶۷	آمار
۶۸	سازمان
۶۹	کلیساهای قدیم
۷۰	پاتریارک نشین قسطنطنیه
۷۱	فتح قسطنطنیه
۷۳	کلیسای ارتدکس قسطنطنیه پس از فتح
۷۵	پاتریارک نشین اسکندریه
۷۶	پاتریارک نشین انطاکیه

۷۸	پاتریارک نشین اورشلیم
۸۰	خلاصه درس
۸۱	پرسش
۸۲	درس ششم: سازمان کلیسای ارتدکس (۲)
۸۲	کلیساهای مستقل
۸۳	۱. کلیسای ارتدکس قبرس
۸۵	۲. کلیسای ارتدکس سینا
۸۵	۳. کلیسای ارتدکس روسیه
۹۵	۴. کلیسای ارتدکس یونان
۹۹	خلاصه درس
۱۰۱	پرسش
۱۰۲	درس هفتم: سازمان کلیسای ارتدکس (۳)
۱۰۲	۵. کلیسای ارتدکس ارمنستان
۱۰۳	۶. کلیسای ارتدکس صربستان
۱۰۵	۷. کلیسای ارتدکس رومانی
۱۰۷	۸. کلیسای ارتدکس گرجستان
۱۰۸	۹. کلیسای ارتدکس لهستان
۱۱۰	۱۰. کلیسای ارتدکس آلبانی
۱۱۱	۱۱. کلیسای ارتدکس چک و اسلواکی
۱۱۲	۱۲. کلیسای ارتدکس امریکا
۱۱۳	کلیساهای نیمه مستقل
۱۱۴	۱. کلیسای نیمه مستقل فنلاند
۱۱۴	۲. کلیسای نیمه مستقل چین
۱۱۵	۳. کلیسای نیمه مستقل ژاپن
۱۱۶	خلاصه درس
۱۱۸	پرسش
۱۲۰	درس هشتم: اسرار کلیسا
۱۲۱	۱. تعمید
۱۲۲	نقش تعمید
۱۲۳	تعمید در کلیسای ارتدکس
۱۲۵	تعمید اجباری
۱۲۶	۲. تثبیت روح القدس

۱۲۷	۳. سر توبه یا راز بخشش
۱۲۹	۴. قربانی مقدس
۱۳۰	۵. راز ازدواج
۱۳۲	۶. تدهین بیماران
۱۳۳	۷. کهانت مقدس
۱۳۵	خلاصه درس
۱۳۶	پرسش
۱۳۷	درس نهم: الهیات کلیسا
۱۳۹	تثلیث
۱۴۱	مسیح: سی و هجده
۱۴۲	مسمی
۱۴۳	انسان‌شناسی
۱۴۳	فیض خدا و دوستی انسان
۱۴۴	فرجام‌شناسی
۱۴۴	کلیسا و عصمت آن
۱۴۵	خلاصه درس
۱۴۶	پرسش
۱۴۷	درس دهم: سنت در کلیسای ارتدکس
۱۴۷	اهمیت سنت
۱۴۸	سنت مکتوب
۱۵۰	سنت شفاهی
۱۵۱	مؤلفه‌های سنت
۱۵۲	سنت در شوراها و جهانی
۱۵۲	احکام شرعی
۱۵۳	خلاصه درس
۱۵۴	پرسش
۱۵۵	درس یازدهم: اعتقاداتها
۱۵۶	پیشینه
۱۵۶	حجیت اعتقاداتها
۱۵۶	عوامل شکل‌گیری اعتقاداتها
۱۵۷	اعتقاداتهای مهم مسیحی
۱۵۷	۱. اعتقادنامه رسولان

۱۵۹	۲. اعتقادنامه نيقيه
۱۶۰	۳. اعتقادنامه آتاناسيوس
۱۶۰	بیانیه‌های اعتقادی
۱۶۴	خلاصه درس
۱۶۵	پرسش
۱۶۶	درس دوازدهم: عبادت و زیارت
۱۶۶	عبادت، زمان و مکان آن
۱۶۷	عبادت در عهدین
۱۶۸	تقویم
۱۶۸	تقویم و = دت
۱۶۹	تقویم ژولینانی و تقویم گ. گوری
۱۷۰	تقویم عبادی کلیسا
۱۷۱	عید پاک
۱۷۱	سایر اعیاد و مناسبت‌ها
۱۷۳	زیارت
۱۷۵	خلاصه درس
۱۷۶	پرسش
۱۷۸	درس سیزدهم: دعا
۱۷۸	دعا در کتاب مقدس
۱۷۹	آداب دعا
۱۸۱	دعا در کلیسای ارتدکس
۱۸۲	هزیکاسم
۱۸۴	دیتیک‌ها
۱۸۴	دعا برای مردگان
۱۸۵	فهرستی از دعا‌های کلیسای ارتدکس
۱۸۶	خلاصه درس
۱۸۷	پرسش
۱۸۹	درس چهاردهم: عرفان و رهبانیت
۱۸۹	عرفان
۱۹۰	عرفان مسیحی
۱۹۰	صورت‌های مختلف عرفان
۱۹۲	عرفان در کلیسای ارتدکس

۱۹۲	رهبانیت مسیحی
۱۹۳	پیمان‌های رهبانی
۱۹۴	رهبانیت در کلیسای ارتدکس
۱۹۵	راهبان نامدار و آیین‌نامه‌های رهبانی
۱۹۵	آیین‌نامه‌های پاکومیوس و باسیل
۱۹۷	روفینوس و آیین‌نامه‌های باسیل
۱۹۹	آیین‌نامه تنودور ستودیس
۱۹۹	یوحنا کلیماکوس و نردبان صعود الهی
۲۰۱	رهبانیت و کوه آتوس
۲۰۲	رهبانیت و آفت‌ها
۲۰۴	خلاصه درس
۲۰۵	پرسش
۲۰۷	درس پانزدهم: شمایل‌ها در کلیسای شرق
۲۰۹	نزاع درباره شمایل‌ها
۲۱۵	یوحنا دمشقی و شمایل‌ها
۲۱۷	دلایل نزاع
۲۱۷	خلاصه درس
۲۱۸	پرسش
۲۱۹	درس شانزدهم: تفاوت‌های کلیسای ارتدکس با کلیسای کاتولیک
۲۱۹	علل جدایی
۲۲۰	۱. رهبری
۲۲۰	۲. حق نظارت
۲۲۱	۳. ایمان و عقل
۲۲۲	۴. صدور روح القدس از پدر
۲۲۳	۵. مَطَهَر
۲۲۴	۶. شمایل‌ها
۲۲۴	۷. مریم و گناه اصلی
۲۲۵	۸. استفاده از نان فطیر
۲۲۵	۹. جنگ‌های صلیبی
۲۲۵	۱۰. دیگر تفاوت‌ها
۲۲۶	خلاصه درس
۲۲۷	پرسش

۲۲۸	درس هفدهم: رقابت‌ها و رفاقت‌ها
۲۳۰	تلاش‌های تقریبی
۲۳۱	تقریب و شوراهاى جهانی
۲۳۲	تقریب و دیدار رهبران
۲۳۳	تقریب و شورای جهانی کلیساها
۲۳۶	تقریب و کلیسای ارتدکس
۲۳۷	خلاصه درس
۲۳۸	پرسش
۲۳۹	پیوست‌ها
۲۴۹	اصطلاح‌نامه
۲۵۵	فهرست منابع
۲۶۱	نمایه

مقدمه

اسلام و مسیحیت از ادیان ابراهیمی هستند و به لحاظ تاریخی ارتباط نزدیکی با یکدیگر دارند. در متون مقدس هر دو دین پیام‌های مشترکی دیده می‌شود که با تأکید بر آن‌ها می‌توان در راه وحدت گام برداشت. این شیوه نه التقاط دینی است و نه دست کشیدن از کیشی و رفتن به سوی کیش دیگر.

مسلمانان حضرت عسی (ع) را از انبیای الهی می‌دانند و قرآن کریم پیروان آن‌ها را به توحید و خداپرستی فرا خوانده. مسلمانان را به ایمان به انبیای پیشین و کتب آنان موظف کرده است.

هنگامی که نور اسلام بر مغل‌های رسیعی از مصر، شام، بین‌النهرین و شمال آفریقا تابید، مسیحیان این مناطق تحت حاکمیت سلاطین قرار گرفتند و زندگی آرامی را تجربه کردند. مسلمانان و مسیحیان به جز به مناسبت‌های خاص، قرن‌ها در کنار هم زندگی مسالمت آمیزی داشته‌اند.

برخی مطالعهٔ ادیان را سبب تردید در دین خود می‌دانند، در حالی که آگاهی از ادیان وسعت اندیشه و عمق جهان‌بینی انسان را افزایش می‌دهد. او بیشتر به نقاط قوت دین خود آشنا می‌کند. سرچشمهٔ بسیاری از اختلاف‌ها، نزاع‌ها و درگیری‌ها میان پیروان ادیان بی‌خبری آنان از عقاید یکدیگر است.

شناخت درست و عمیق تاریخ ادیان و باورهای اقوام دستاوردهای مثمر و پرپی دارد. از جملهٔ این دستاوردها تشکیل جبهه‌ای واحد برای رویارویی با گسترش الحاد در جهان امروز است.

ناگفته نماند که سخن گفتن دربارهٔ باورهای یک جامعهٔ دینی از بیرون (هر قدر هم از تعصب و پیش‌داوری پرهیز شود) نوعی مخاطره است و هیچ قومی نمی‌تواند از سرِ درون قومی دیگر به درستی آگاه شود. از سوی دیگر، هر جامعهٔ دینی برای شناساندن باورهای خود کتاب‌ها و مقاله‌های ارزشمندی تهیه کرده است که ترجمهٔ آن‌ها می‌تواند هم سودمند باشد و هم مقرون به صرفه.